

// MIGRACE//

3. lekce: MIGRACE V ČASE



DOBA
TRVÁNÍ
45 min

CÍLE LEKCE

- Cílem lekce je, aby se žák naučil vyhledávat důvody, které v různých historických etapách vedly lidi k migraci. Dále by žák měl umět zakreslit časovou osu migrační vlny, o níž ví z četby, z hodin dějepisu či jiných zdrojů a doplnit do časové osy další migrační vlny.
- Žák umí pojmenovat stejné i odlišné znaky jednotlivých migračních proudů v různých historických etapách a v současnosti.

ZAŘAZENÍ LEKCE DO RVP (PRŮŘEZOVÁ TÉMATA)

1. Osobnostní a sociální výchova
2. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
3. Multikulturní výchova

ZAŘAZENÍ DO PŘEDMĚTU

Občanská výchova/ZSV
Zeměpis
Dějepis

VĚK: 6. – 9. třída

STÁT: Česká republika

JAZYK: čeština

AUTOR LEKCE: Blanka Zemanová

<https://www.varianty.cz/metodicke-listy/263-migrace-v-case>

VÝUKOVÉ METODY

Práce s časovou osou

Skupinové práce

Demonstrační metoda

Práce s textem a internetem

Diskuze

Úvaha

ZÁKLADNÍ INFORMACE K TÉMATU

- <https://getupandgoals.cz/temata/migrace/>

OBSAHOVÁ VÝCHODISKA TÉMATU

- <https://getupandgoals.cz/vychodiska-temat/>

VÝUKOVÉ CÍLE VÝCHODISKA

- Žáci rozumí charakteristikám dobrovolného a nedobrovolného (až nuceného) typu migrace. Popíše klíčové migrační proudy v průběhu historie, jako např. migrace z Afriky, migrace do Ameriky či transatlantický obchod s otroky.
- Žáci chápou spojitost mezi historickými událostmi (dávnými i nedávnými) a současnou migrací.
- Žáci rozumí, že migrace je neustálý proces, který probíhá na lokální, státní a mezistátní úrovni, a uvedou konkrétní příklady. Popíše globální migrační proudy, např. z Číny do afrických zemí nebo z jihovýchodu Asie na Střední východ.



POSTUP:

Potřeby, pomůcky:

popis metody rybí kost (v příloze 1 ke stažení), časová osa nakreslenou na tabuli (v příloze 2 ke stažení), barevné papíry, papíry, fixy, pastelky, papírovou lepicí pásku, barevné papíry s nadepsanými událostmi: *Kolébka lidstva, Putování Izraelitů, Stěhování do Nového světa, Irský hladomor, Konec druhé světové války, Indočínská uprchlická krize, Syrská uprchlická krize*, stejnojmenné pracovní texty (1–7) popisující vybrané migrační vlny v minulosti – pro každého žáka ve skupině vždy jeden odpovídající text (texty v příloze 3 ke stažení)

EVOKACE

Nakreslete na tabuli časovou osu (viz Příloha 2) a řekněte žákům, že jejich úkolem bude zaplnit ji událostmi z dob, kdy lidé migrovali z různých míst (kontinentů, zemí, oblastí), v různých historických obdobích a z různých důvodů.

Zeptejte se žáků, zda je nějaká událost napadá (žáci mohou odpovědět např. *pobělohorská emigrace, současná migrace do Evropy* apod.). Stačí, když žáci uvedou jednu, maximálně dvě události. Cílem této otázky je pouze ověřit, zda žáci zadané instrukci rozumí.

Rozdělte žáky do 3–5členných skupin a vyzvěte je, ať ve skupinách zpracují 2–3 vybrané migrační události na základě metody *rybí kost* (viz dále), tj. zkusí je časově zařadit (*kdy?*), popsat *odkud* a *kam* lidé migrovali, o jaké lidi se jednalo (*kdo?*), *proč* k této události došlo a jakou cestu či způsob lidé volili (tedy *jak?*).

Do každé skupiny rozdejte barevné papíry, na které žáci ve skupinách zpracují události, jež si vybavili – vždy na jeden papír jednu událost. Až žáci události zpracují, představí je ostatním a nalepí (pomocí papírové lepicí pásky) na tabuli na předem nakreslenou časovou osu.

Uvědomění si významu informací

Potom, co jsou všechny události představeny, dejte žákům prostor pro to, aby popsali, co vidí, můžete jim klást otázky:

- *Jaká časová období jsou plná a jaká nikoliv? Čím si to vysvětlujete?*
- *Jaké jsou migrační směry? Odkud lidé přichází a kam míří?*
- *Které hlavní hybatele migrace jste zachytili?*
- *Kde jste použité informace získali? Apod.*

Přidělte každé skupině barevný papír s jednou událostí (nebo je nechte si událost vybrat nebo vylosovat) a každému žákovi ze skupiny rozdějte stejnojmenný pracovní text vztahující se k dané události (viz Příloha 3). Řekněte žákům, ať informace z textů znovu zpracují metodou *rybí kost* (odpoví na otázky *Kdy? Odkud? Kam? Kdo? Proč? Jak?*). V případě, že v textech nenajdou na otázky dostatečné odpovědi, navrhněte jim, aby chybějící informace vyhledali na internetu buď pomocí chytrých telefonů (případně v počítačové učebně) přímo v hodině, nebo doma (těmto informacím se věnujte v následující hodině).

Poté sdělí každá skupina spolužákům, kterou událostí se zabývala, časově ji zařadí (barevný papír nalepí na časovou osu, pokud tam už událost není) a blíže ji popíše.

REFLEXE

V závěru znovu zaměřte pozornost žáků směrem k časové ose a položte následující otázky: *Co mají jednotlivé události společného? V čem se liší?* Každý žák si nejdříve snaží na tyto otázky odpovědět v duchu, v případě potřeby si udělá poznámky. Na závěr žáci své úvahy sdílejí ve třídě.

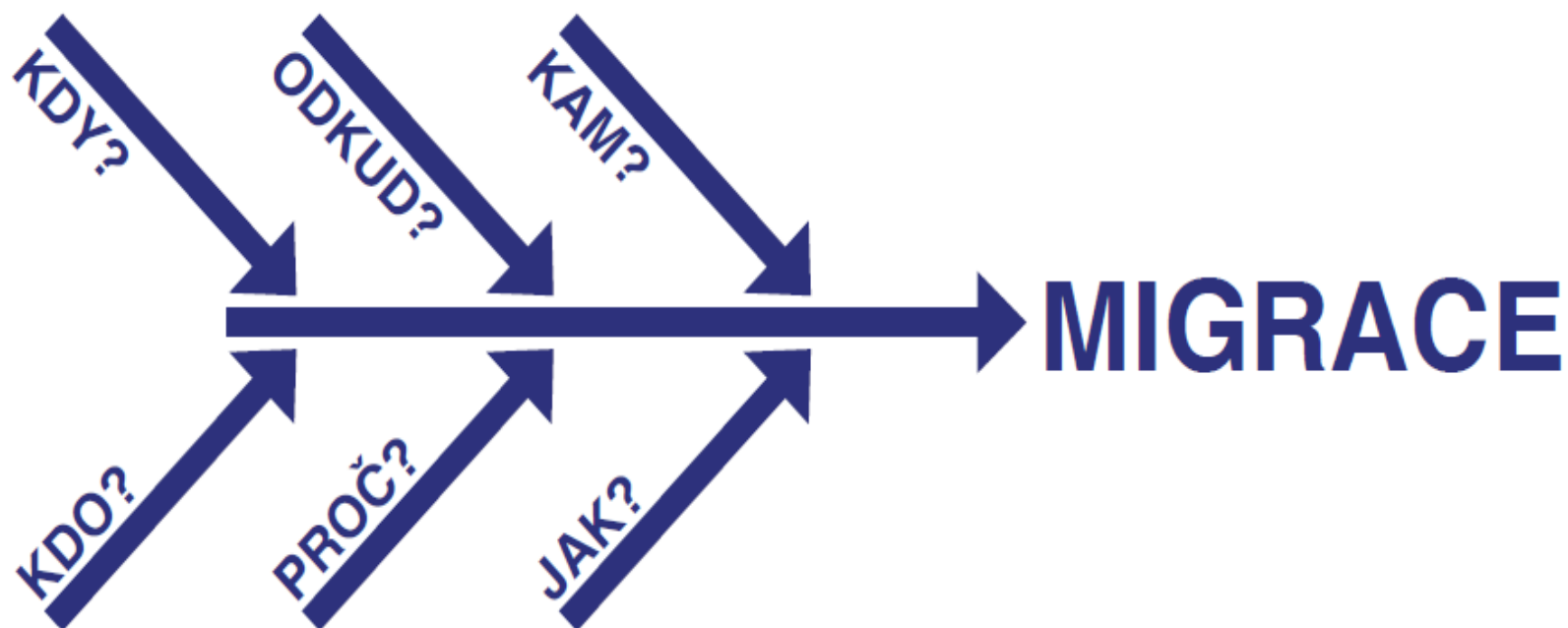
// MIGRACE//

3. lekce: MIGRACE V ČASE

PŘÍLOHY:

Příloha č. 1

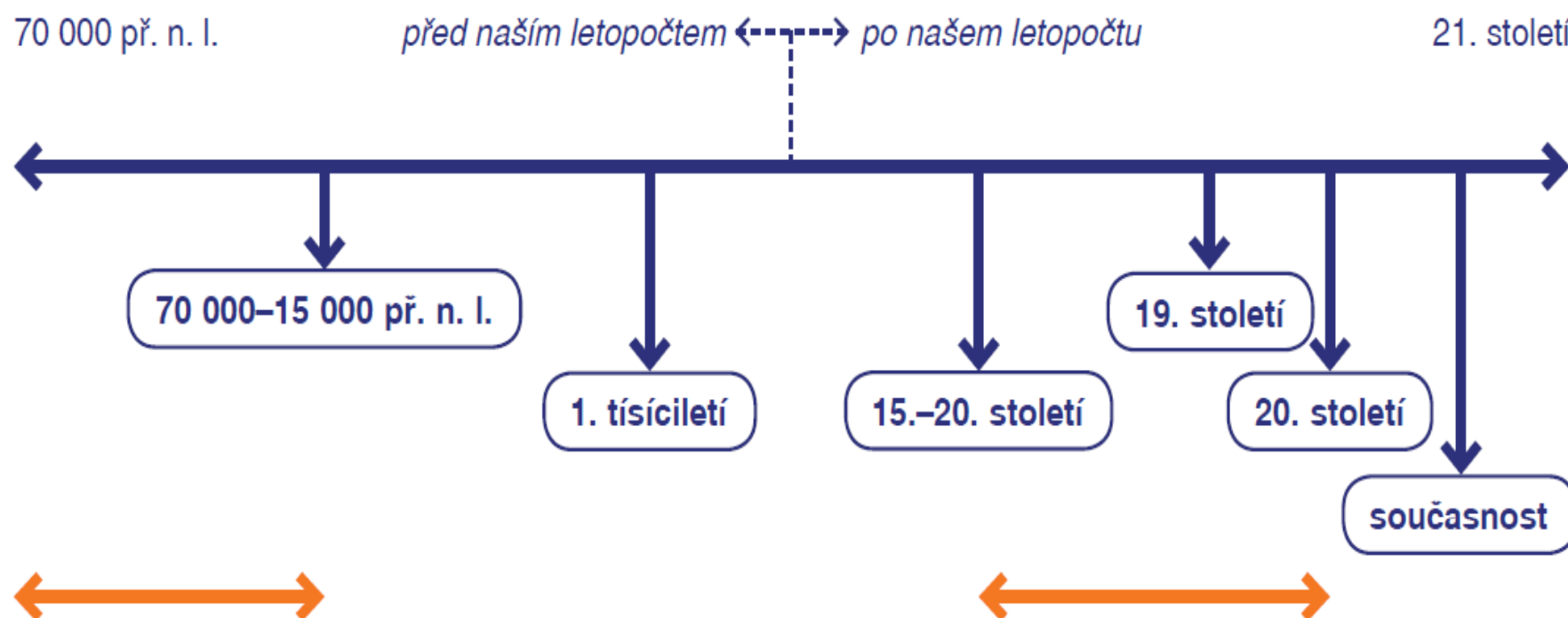
Metoda „Rybí kost“



PŘÍLOHY:

Příloha č. 2

Časová osa



PŘÍLOHY:

Příloha č. 3

Pracovní texty

TEXT 1 – KOLÉBKKA LIDSTVA

Od dob, kdy naši pravěcí předci před 60 000–70 000 lety opustili kolébkku lidstva Etiopii, se člověk díky průzkumným poutím za obživou usadil téměř po celém světě. První kroky člověka vedly na tu část planety, které dnes říkáme Blízký východ a Arabský poloostrov. O pár tisíc let později se člověk dostal do celé Evropy. Před 50 000 lety obydlel Austrálii a před 20 000 lety, kdy zamrzl Beringův průliv, došel člověk do Ameriky. V období odeznívání poslední doby ledové (asi před 15 000 lety) a nástupu tzv. neolitické revoluce se člověk začal zajímat o půdu a stal se zemědělcem, změnil se mu tak významně způsob života. V té době se člověk začal usazovat a vytvářet první infrastrukturu. Společně s ní vznikaly první útvary státního charakteru a první sociální a ekonomické rozdíly ve společnosti. Ruku v ruce s tím se objevovaly i první mocenské a dobyvačné výpravy, s nimiž byly velmi často spojené (mnohdy spíše nedobrovolné) „přeshraniční“ pohyby lidí.

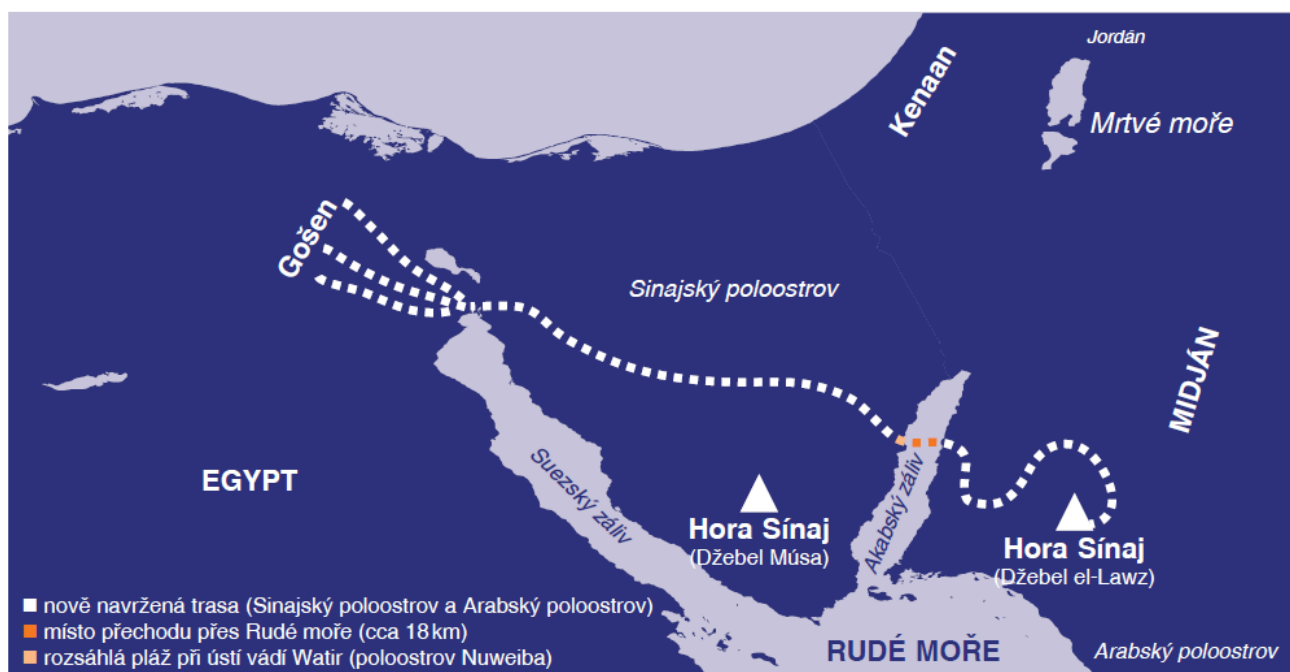
Zdroje:

Freidingerová, T.: Bohouš a Dáša: *Tváří v tvář migraci*. Praha 2015, Člověk v tísní, o. p. s.

PŘÍLOHY:

TEXT 2 – PUTOVÁNÍ IZRAELITŮ

Že jsou lidské dějiny dějinami migrace, napovídá i kniha lidských poutí – Bible. Dle biblických příběhů byly už ve starověku v pohybu celé národy, které se přesouvaly na dlouhé vzdálenosti. Připomeňme si například putování Izraelitů z Egypta v 1. tisíciletí př. n. l. Putování izraelského národa z Egypta do země zaslíbené patří ke klíčovým historickým událostem izraelských dějin, ale i celého civilizovaného světa. Z historického hlediska se dosud nepodařilo trasu exodu vymezit a je stálým předmětem dohadů. Obvykle se předpokládá, že se Izraelci po vyjití z Egypta pohybovali pouze v prostoru Sinajského poloostrova. Židovský exil vedl k formování první známé významné diaspory v cizí zemi a jeho dozvuky v podobě izraelsko-palestinského konfliktu vnímáme dodnes.



Zdroje:

Freidingerová, T.: Bohouš a Dáša: *Tváří v tvář migraci*. Praha 2015, Člověk v tísni, o. p. s.

BTM – Brněnská tisková misie z. s.: *Kudy putoval Izrael do země zaslíbené?*. Dostupný z: <http://www.btm.cz/index.php?menu=precist&co=99>

PŘÍLOHY:

TEXT 3 – STĚHOVÁNÍ DO NOVÉHO SVĚTA

Do tzv. Nového světa začali od 15. století postupně přicházet osadníci z tehdejších evropských námořních velmocí Španělska, Portugalska a Spojeného království. Osidlování amerického kontinentu doprovázel i masivní obchod s otroky z Afriky, kteří byli násilně převáženi nejen na celý americký kontinent a do Karibiku, ale i do Evropy. Odhaduje se, že celkem bylo nedobrovolně přemístěno 15 milionů Afričanů (zároveň se odhaduje, že jich dalších několik milionů zemřelo při transportu). Objemné migrace ale známe i z méně vzdálené historie. Šlo především o stěhování Evropanů do Nového světa. Odhaduje se, že během 19. století vzrostla evropská populace z 200 na 400 milionů lidí, a proto zhruba 70 milionů odešlo do USA, Kanady, Latinské Ameriky, Austrálie a dalších zemí. Mezi lety 1800–1900 stoupla populace USA z přibližně 5 milionů obyvatel na téměř 80 milionů. Vlivem zavedení kvót a dalších imigračních restrikcí v USA začali ale Evropané (v meziválečném období) hledat útočiště v jiných zemích (zejména v Jižní Americe, apod.).

Zdroje:

Freidingerová, T.: Bohouš a Dáša: *Tváří v tvář migraci*. Praha 2015, Člověk v tísní, o. p. s.

Fokus Václava Moravce – *Novodobé stěhování národů*, březen 2015.

Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/11054978064-fokus-vaclava-moravce/215411030530002-novodobe-stehovani-narodu/video/>

PŘÍLOHY:

TEXT 4 – IRSKÝ HLADOMOR

V polovině 19. století došlo v důsledku útěků Irů za Atlantik z důvodu hladomoru téměř k vylidnění Irska. Irský hladomor (1845–1849) vyvolalo dlouhotrvající vlhké počasí. Plíseň kompletně zničila úrodu brambor, na nichž byli Irové závislí. Odhaduje se, že mu padlo za obětí půl milionu až milion obětí. Další 2 miliony Irsko opustily a emigrovaly do Velké Británie, USA nebo Kanady. Je nutné dodat, že Irsko mělo v té době pouze 8 milionů obyvatel, takže se jeho populace snížila o více než jednu třetinu. Velká část irských katolíků skončila tedy ve Spojených státech amerických, kde musela čelit diskriminaci ze strany anglosaských protestantů. O tom, jak silné byly tehdejší předsudky vůči Irům, svědčí nejen dobové inzeráty na volná místa s nápisy „Iry nebereme“, ale také výsledky nové sociologické studie. Výzkumníci sledovali, jak se v 19. století v populaci Irů žijících ve Spojených státech měnila frekvence typicky irských katolických jmen, jako je Patrick (zkráceně Paddy) a Bridget (Biddy). Zjistili, že v první generaci neslo jméno Patrick 11 % Irů a 9 % irských žen se jmenovalo Bridget. Ve druhé generaci výskyt těchto jmen klesl na pouhých 2, respektive 1 %. Místo nich začali Irové svým dětem dávat typicky protestantská jména jako William nebo George. Autoři studie, kterou zveřejnil časopis *Annals of Human Biology*, se domnívají, že vyhýbáním se tradičním jménům chtěli přistěhovalci oslabit předsudky, namířené proti jejich dětem. Poukazují také na to, že stejný trend můžeme pozorovat i v současné době – například u turecké menšiny žijící v Německu nebo u Indů, kteří se usídlili v Austrálii.

Zdroje:

Freidingerová, T.: Bohouš a Dáša: *Tváří v tvář migraci*. Praha 2015, Člověk v tísni, o. p. s.

Klápová, J.: *Bohouš a Dáša: Na stopě hladu*. Praha 2012, Člověk v tísni, o. p. s.

Otčenášková, M.: *Diskriminace smetla irská jména*. Český rozhlas, říjen 2009.

Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/leonardo/zpravy/_zprava/648730

PŘÍLOHY:

TEXT 5 – KONEC DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY

Konec druhé světové války představoval impuls k výrazné vnitroeurospké migraci. Bezprostředně po válce docházelo k přesunu „nechtěných“ menšin do zemí „původu“ (např. odsun až 3 milionů českých Němců do Německa). Později započala migrace za prací z chudších států regionu do těch bohatších za účelem obnovy válkou zničených zemí (např. Portugalci, Řekové, Španělé a Italové odcházeli do Německa). Kromě toho se v Evropě objevuje i dosud spíše výjimečný jev – imigrace z mimoeurospských zemí. Přicházejí sem jednak smluvní dělníci, ale také lidé, kteří opouštěli země v té době procházející procesem dekolonizace a získávání nezávislosti. Tito lidé přicházeli zejména do bývalých koloniálních mocností. V důsledku toho se ve Spojeném království nachází dodnes početná pákistánská či indická diaspora, v Nizozemí Surinamci, ve Španělsku obyvatelé ze států Latinské Ameriky, v Portugalsku Brazilci či Angolané a ve Francii obyvatelé původem ze států afrického středomoří.

Zdroje:

Freidingerová, T.: Bohouš a Dáša: *Tváří v tvář migraci*. Praha 2015, Člověk v tísni, o. p. s.

PŘÍLOHY:

TEXT 6 – INDOČÍNSKÁ UPRCHLICKÁ KRIZE

Indočínská uprchlická krize vyvstala jako reakce na pád Saigonu 30. 4. 1975 a následné sjednocení Vietnamu. Lidé opouštěli Vietnam, resp. Indočínu, ve třech vlnách. Bezprostředně po příchodu severovietnamské armády do Saigonu prchaly jako první elity, které byly evakuované americkým letectvem a ještě v tomtéž roce převezeny do USA (125 tisíc lidí) a Kanady (6500 lidí). Během následujících let po sjednocení země svět obletěly šokující zpravodajské fotografie a videa tzv. *boat people*, lidí připlouvajících na polorozpadlých rybářských bárkách do okolních zemí Jihočínského moře. Celkem bylo z moře zachráněno přes 650 tisíc lidí. Odhaduje se ale, že až jednou tolik lidí ve vlnách zemřelo. Uprchlická krize probíhala na pozadí studené války (bipolárního rozdělení světa s jasně definovatelnými přáteli a nepřáteli) a promírového hnutí zformovaného v západních společnostech (hippies, levicová hnutí). Tyto okolnosti vedly k tomu, že veřejnost i média se na krizi dívaly pohledem zodpovědnosti západních států (států, které se účastnily válek v Indočíně) za prchající lidi, v důsledku čehož došlo k mobilizaci mezinárodního společenství a byl zorganizován přesun uprchlíků ze zemí prvního azylu (zpravidla zemí v Jihočínském moři) do západních zemí. Vzhledem k častým úmrtím během velmi riskantního útěku po moři zprostředkovalo OSN v roce 1979 mezi Hanojí a Washingtonem smlouvu o tzv. *Programu řízené migrace* (ang. *Orderly Departure Program*). Program uprchlíkům umožnil odejít za jejich rodinou v USA přímo z Vietnamu, a tak nemuseli podstupovat nebezpečnou cestu po moři. Indočíňští uprchlíci (Vietnamci, Číňané vietnamského původu, Kambodžané, Laosané a Hmongové) se tak od počátku krize v roce 1975 do jejího utlumení počátkem 90. let objevili ve 29 zemích světa. Až 95 % z nich (1,7 milionu) bylo přesídleno do pouhých sedmi zemí (USA, Kanada, Austrálie, Francie, Německo, Spojeného království a na Nový Zéland). Jen samotné USA přijaly přes 1,1 milionů indočínských uprchlíků, kteří dnes představují významnou část americké populace. Po několika desítkách let, kdy indočíňští uprchlíci v těchto zemích žijí, jsou plně integrovaní a představují plnohodnotnou součást jejich společností. Navíc od konce války ve Vietnamu uplynulo více jak 40 let, země se již stabilizovala a bývalí uprchlíci se vrací nebo navazují čilé ekonomické vztahy mezi Vietnamem a zeměmi druhého azylu.

Zdroje:

Freidingerová, T.: Bohouš a Dáša: *Tváří v tvář migraci*. Praha 2015, Člověk v tísni, o. p. s.

PŘÍLOHY:

TEXT 7 – SYRSKÁ UPRCHLICKÁ KRIZE

„Ahmed s rodinou žili na syrském venkově. Když v roce 2007 začala tříletá úporná sucha, vyčerpaly se zásoby vody. Jeho rodina se musela přestěhovat na předměstí Aleppo. Podobně na přetrvávající období bez dešťů zareagovalo více než milion Syřanů. Došla voda, lidé ani dobytek neměli co pít a posléze ani jíst. Ve velkých syrských městech narostla populace, která zůstala bez zaměstnání. To bylo před tím, než v zemi vypuklo arabské jaro a později občanská válka.“ Za počátek tzv. *syrské uprchlické krize* je možné považovat „arabské jaro“ (vlny nepokojů a protestů proti tehdejším politickým režimům ve většině zemí Magrebu a na Blízkém východě) z přelomu let 2010 a 2011. V první fázi po destabilizaci regionu odcházely do vzdálenějších zemí Evropy či USA ti, kdo měli dostatečné zdroje. Kdo mohl, vyčkával, co se bude dít dál. S postupným

zhoršováním situace začali lidé opouštět místa konfliktů (zpravidla města) a utíkat nejprve v rámci země, poté do nejbližších okolních zemí. V těchto zemích se k prosinci 2015 nacházelo okolo 4,4 milionu uprchlíků (z toho v Turecku 2,3 mil., v Libanonu 1 mil., v Jordánsku 640 tisíc, v Iráku 250 tisíc). Řada z nich jsou doslova uprchlíci na druhou, neboť se jedná původem o palestinské uprchlíky, kteří v Sýrii získali azyl. Vzhledem

k tomu, že státy prvního azylu nemají ani finanční ani infrastrukturní kapacity se o tolik uprchlíků postarat, usiluje řada z těchto lidí o přesun do zemí druhého azylu (západní státy).

U těch převažuje spíše snaha posílat podporu do zemí prvního azylu a uprchlíky od přesídlení (zejména do EU) odradit. Nicméně vzhledem k velmi omezeným možnostem žít v zemích prvního azylu důstojný život (např. Turecko umožnilo uprchlíkům legálně pracovat až v lednu 2016, kdy jim bylo po půlročním pobytu umožněno požádat o pracovní povolení), je pravděpodobnější, že se uprchlíci budou snažit o přesídlení do evropských zemí i za cenu riskování života.

Zdroje:

Freidingerová, T.: Bohouš a Dáša: *Tváří v tvář migraci*. Praha 2015, Člověk v tísní, o. p. s.

Vaculčíaková, M.: *Klimatických uprchlíků bude přibývat*. Rozvojovka, č. 4, 2015.

Dostupné z: http://www.rozvojovka.cz/download/docs/346_rozvojovka-4-2015-migrace.pdf